

Biografie Pierre Courbois

Pierre Courbois wordt op 23 april 1940 geboren te Nijmegen, als zoon van een horlogemaker en een juwelier. Beiden speelden voor de tweede wereldoorlog in een bioscooporkest. Zijn beroepsopleiding volgt hij aan de Hogeschool der Kunsten (HKA) te Arnhem, waar hij afstudeert als edelsmid. Dit praktische, technische vak verklaart Courbois' latere ambachtelijke aanpassingen en innovaties aan zijn drumstel, zoals de verstembare staande toms, het dubbele bass-pedaal en het gong-pedaal. Samen met zijn broer Jacques ontketent hij begin jaren zeventig een rage door een complete drumset te bouwen van doorzichtig perspex, een instrument waarop hij tot op de dag van vandaag speelt.

De eerste stappen op muziekgebied maakt Courbois in 1953, als hij een melodie verzint (die overigens pas in 2007 op cd verschijnt). Het eerste instrument dat de jonge Pierre beroert is niet de trom, maar piano en banjo. Een van de vroegste professionele ervaringen doet hij op samen met mede-Nijmegenaar Boy Raaymakers, met wie hij in dixielandgroepen tot over de Duitse grens optreedt.

Direct na zijn afstuderen aan de kunstacademie, in 1963, vertrekt hij naar Parijs, waar hij in de vermaarde jazzclub The Blue Note als begeleider optreedt van verschillende jazzgrootheden: pianist Kenny Drew, violist Jean-Luc Ponty, saxofonisten Stan Getz en Johnny Griffin en gitarist René Thomas.

Een dwingende reden om in Parijs te zijn, is de aanwezigheid van de drummende bebop-pionier Kenny Clarke, van wie Courbois de kneepjes leert van het jazzdrummen. Clarke's brushes-techniek is nog altijd hoorbaar in het spel van Courbois.

Als één van de eersten in Europa experimenteert Courbois met vrije geïmproviseerde muziek, de free jazz. In 1961 wordt hij leider en drummer van het Original Dutch Free Jazz Quartet. Niet lang na de oprichting is de groep te horen in een live-uitzending van Michiel de Ruyter, mogelijk de allereerste uiting van vrije improvisatiemuziek in Nederland. Helaas zijn de opnames verloren gegaan. Trompettist Boy Raaymakers maakt via Courbois kennis met rietblazer Willem Breuker.

Rond 1965 ontstaat het Free Music Quartet, dat met toevoeging van vibrafonist Erwin Somer ook optreedt als kwintet. In deze vijfmansbezetting wordt in 1968 een elpee uitgebracht op het beruchte Amerikaanse label ESP Disk'. In deze periode verschijnen er meer platen, meestal freejazz achtige, experimentele muziek die wordt uitgebracht op obscure, in de vergetelheid geraakte labeltjes en met inmiddels vergeten musici. De bekendste platen uit deze tijd bevatten samenwerkingen met Willem Breuker, Gunter Hampel en Ramses Shaffy.

Hoewel Pierre Courbois vanaf begin jaren zestig opereert als bandleider, is hij ook invloedrijk als begeleider. Nog voordat slagwerker Eric Ineke aantreedt als vaste drummer van Rein de Graaff, geeft Courbois diens toenmalige groep een eigentijds geluid mee onder invloed van John Coltrane's drummer Elvin Jones.

De tijdgeest van de jaren zestig staat echter nog niet toe dat iemand zowel 'vernieuwende' piepknormuziek speelt, versterkte jazzrock en ook 'behoudende' op bop gebaseerde jazz. Dit typisch Nederlandse verschijnsel heeft gemaakt dat Courbois' werk met Mal Waldron, JR Monterose, Inge Brandenburg, het Rein de Graaff/ Dick Vennik Quartet en het European Jazz Quintet nog steeds niet echt op waarde wordt geschat. Overigens neemt Courbois op zeker moment weldegelijk afstand van de Nederlandse improvisatiemuziek. Naar eigen zeggen onder invloed van zijn acterende zuster Kitty: hij vond het theatrale aspect van de Amsterdamse improviserende musici amateuristisch en onder de maat.

Steeds weer verlegt Courbois zijn muzikale grenzen, bijvoorbeeld als oprichter van een van de allereerste Europese rock-jazz of fusiogroepen, Association PC in 1969. Dit Nederlands-Duitse ensemble toert de hele wereld over en is onder meer prijswinnaar in de befaamde Amerikaanse Down Beat Poll. Na het vertrek van toetsenist Jasper van 't Hof wordt de bezetting van de groep nóg internationaler. Courbois is in 1974 het laatste Nederlandse lid naast Joachim Kühn, Toto Blanke, Sigi Busch en Jeremy Steig.

Courbois raakt in toenemende mate gefascineerd door elektronische toevoegingen aan zijn drumstel. Hij geeft elektronische soloconcerten, die niet zelden worden verstoord doordat de zelfontworpen synthesizer-achtige effectapparatuur af en toe een eigen richting kiest.

In 1977 krijgt Courbois 'carte blanche' van VARA Radio Centraal. Hij nodigt bassist Gary Peacock uit voor een memorabel, eenmalig project, waarvan de opnames zich bevinden in de kluizen van de Nederlandse publieke omroep.

Nadat het legendarische Association PC in het midden van de jaren zeventig uiteenvalt, keert de naam in de jaren tachtig terug in de vorm van New Association. Dit akoestische gezelschap heeft tot 1992 bestaan. De bijzondere bezetting van viool, vibrafoon, contrabas en drums verbloemt dat Courbois al vanaf het begin van de jaren tachtig terugkeert naar de akoestische jazzmuziek. Ook het elektronische drumstel wordt voorgoed de rug toegekeerd.

Al deze muzikale ontwikkelingen gaan niet ongemerkt voorbij. In 1984 wordt Courbois in De Volkskrant uitgeroepen tot jazzmusicus van het jaar. Een van de stemgevers van deze publieksprijs motiveert zijn keuze door te benadrukken dat Courbois met Miles Davis een van die artiesten is die zich na zijn veertigste levensjaar blijft ontwikkelen.

Sinds 1992 treedt Courbois op met een kwintet onder eigen naam, dat, voor het eerst in zijn loopbaan, enkel door hemzelf gecomponeerde stukken uitvoert. Momenteel staat de teller op vier cd's vol eigen muziek, volgens Courbois ligt er voldoende nieuw materiaal op de plank voor nog twee à drie albums.

Het unieke geheim van het Pierre Courbois Quintet zit hem in de eigenaardige constructie van de composities en de vele oneven maatsoorten, net als zijn brushes-stijl al sinds begin jaren zestig kenmerkend voor Courbois. De, veelal jonge, solisten voelen zich in deze setting als vanzelf geroepen om een passende bijdrage te leveren. Inmiddels beroemde coryfeeën als Eric Vloeimans, Ilja Reijngoud, Maarten Ornstein en Jasper Blom maakten in een vroeg stadium van hun carrière kennis met de melodisch, harmonisch en ritmisch interessante muziek van Pierre Courbois.

De cd 'Réouverture' wordt in het maandblad Jazz Nu uitgeroepen tot de beste Nederlandse jazz-cd van 1994.

Tijdens het North Sea Jazz Festival 1994 krijgt Courbois de Bird Award, genoemd naar jazzgrootheid Charlie 'Bird' Parker, die door de jury eenstemmig aan Courbois werd toegekend.

In 1999 ontstaat er een 'dubbelkwintet' dat, op basis van het reguliere Pierre Courbois Quintet wordt uitgebreid met de rietblazers Leo van Oostrom, Paul van Kemenade, Maarten Ornstein, Jan Menu en Jasper Blom. Zij voeren rijke bewerkingen uit van Courbois' composities, door arrangeurs als Jan Wessels, Loek Dikker, Paul Stocker en Martin Fondse.

In 2000 wordt Courbois benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau en sluit hij zijn toernee met het Dubbelkwintet af op het jubilerende North Sea Jazz Festival, waar hij 25 jaar eerder al optrad tijdens de eerste editie.

Uit de resten van het Pierre Courbois Quintet en het Dubbelkwintet ontstaat eind 2003 de meest recente belangrijke groep rond de eigenzinnige slagwerker. Het 'Vijfkwarts-sextet' (in informele kringen ook wel 5/4-6-tet genoemd) speelt louter Courbois-muziek in genoemde maatsoort, van blues tot calypso. Ook hier geldt dat de musici door de vreemde muzikale invallen geïnspireerd worden hun improvisaties daar op aan te passen. Typerend is dat het luisterend publiek zich vaak niet eens bewust is van de in de jazz ongebruikelijke vijfkwartsmaat.

Een recent hoogtepunt in de carrière van de inmiddels 68-jarige drummer is de driedaagse die eind 2007 in Leiden wordt georganiseerd rondom Courbois' muziek. Courbois ziet zich herenigd met de pianisten Polo de Haas en Loek Dikker, keert voor even terug naar de geïmproviseerde jazzrock met zijn zoon Barend op basgitaar en zijn oude maatje Jasper van 't Hof op toetsen. En natuurlijk speelt ook het vijfkwartssextet.

Met deze groep zal Pierre Courbois opnieuw de Nederlandse jazzpodia bestormen, met Nederlands' best bewaarde trompetgeheim Toon de Gouw, toptrombonist Ilja Reijngoud, de volstrekt unieke tenorsaxofonist Jasper Blom, het muzikale anker op de contrabas Niko Langenhuijzen en Courbois' jarenlange steun en toeverlaat pianist Willem Kühne.